

**Sistema educatiu de les Illes Balears:
variables de context,
indicadors de sistema i resultats.
Cap a un compromís social per l'educació**

Equip de l'IAQSE

RESUM

L'objectiu és esbrinar quines variables o quins factors expliquen amb més intensitat i precisió els resultats que obtenen els alumnes¹ de les Illes Balears en les avaluacions de competències bàsiques, fetes tant en l'àmbit internacional, com l'estatal o l'autonòmic (Avaluació General de Diagnòstic, d'àmbit estatal —en la qual se centra l'article—, PISA i Avaluació de Diagnòstic de les Illes Balears) i la manca de correlació entre algunes variables i indicadors i els resultats. Aquesta correlació, però, que no existeix a les Illes Balears, sí que és habitual a altres comunitats autònomes, estats o regions. En aquest àmbit, són millors els indicadors (situats per sobre de la mitjana estatal) que els resultats que se'n podrien esperar, atesa la correlació, que de vegades és intensa o forta. Hi ha altres comunitats autònomes que tenen uns indicadors pitjors que els de les Balears, però que ofereixen, això no obstant, uns resultats més bons. Què és el que no funciona? Quin element pertorba la correlació habitual que sí que s'expressa a altres llocs? Què és el que s'hauria de modificar? Què és el que diferencia o caracteritza el sistema educatiu de les Illes Balears?

RESUMEN

El objetivo es averiguar qué variables o factores explican con mayor intensidad y precisión los resultados que obtienen los alumnos de las Islas Baleares en las distintas evaluaciones de competencias básicas realizadas tanto a nivel internacional, como estatal o autonómico (Evaluación General de Diagnóstico de ámbito estatal —en la cual se centra el artículo—, PISA y Evaluación de Diagnóstico de las Islas Baleares) y la falta de correlación entre algunas variables e indicadores y los resultados; correlación que sí es habitual en otras CCAA, estados o regiones y que no se da en las Islas Baleares. En este ámbito, son mejores los indicadores (situados por encima de la media estatal) que los resultados que se podrían esperar dada la correlación, a veces intensa o fuerte. Otras CCAA con unos indicadores peores que los de Baleares, presentan, no obstante mejores resultados. ¿Qué es, entonces, lo que no funciona? ¿Qué elemento perturba la correlación habitual que sí se expresa en otros lugares? ¿Qué es lo que tendría que ir modificando? ¿Qué es lo que diferencia o caracteriza el sistema educativo de las Islas Baleares?

I. INTRODUCCIÓ

En un moment en què l'educació centra un gran debat, cal presentar dades per facilitar-lo, perquè, de l'educació, habitualment se'n parla amb poques dades o, fins i tot, sense, i són interpretades d'una manera interessada.

En aquest article, tot i que es tingui present que el sistema educatiu és complex i que les variables de context interactuen i influeixen d'una manera conjunta, s'analitzen per separat algunes de les variables de context per intentar esbrinar quina influència tenen en els resultats educatius.

Es parteix, així, d'una revisió de l'anàlisi de la correlació entre algunes variables de context i els resultats de les avaluacions de competències bàsiques i d'altres avaluacions. S'han estudiat, amb anàlisis

¹ En aquest article, els termes «alumnes», «pares», «professors» i «directors» fan referència als alumnes i a les alumnes, als professors i a les professores, i als directors i a les directores.

bivariants i procediments de regressió, les relacions entre els resultats —mesurats a partir de les puntuacions obtingudes en les proves d'avaluació diagnòstica— i els contextos socials i educatius —quantificats amb les dades que proporcionen els indicadors del sistema educatiu i amb els factors obtinguts a partir dels qüestionaris adreçats a l'alumnat, les famílies, al professorat i als equips directius que han participat en les avaluacions diagnòstiques, tant en les de les Illes Balears com en les de l'Estat.

Alguns factors o variables analitzats de l'entorn ampli (comunitat autònoma) han estat: l'abandonament escolar prematur —a partir de diversos indicadors—, la taxa bruta de població que acaba l'ESO, l'alumnat repetidor, el nombre mitjà d'alumnes per professor, la despesa per alumne, l'alumnat estranger, la despesa pública en educació respecte del PIB, i els alumnes per grup.

Pel que fa a l'entorn pròxim —llar i família—, s'ha estudiat la incidència que té l'Índex Socioeconòmic i Cultural de la família —ISEC— sobre els resultats. Més concretament, algunes de les variables emprades per calcular-la són: nivell d'estudis més alt dels pares, expectatives acadèmiques dels pares i de l'alumnat (solament a les Illes Balears, les expectatives estan incloses a l'ISEC).

Hi ha variables que tenen relació amb els resultats, però que no són tractades, ja que no són diferenciadores del sistema educatiu de les Illes Balears: el clima escolar, el sexe, la titularitat...

Les conclusions assenyalen que cal establir mesures de corresponsabilització —un compromís social per l'educació— entre les administracions públiques, els agents socials, les famílies, les institucions productives i empresarials, els sindicats i els sectors de l'educació per compensar els efectes de distorsió que l'entorn social, laboral, cultural i familiar provoquen sobre els resultats acadèmics. D'aquesta manera, es podran obtenir uns percentatges d'èxit escolar més concordants amb l'esforç que fan els centres docents i l'Administració educativa des de fa un seguit d'anys: s'abaixaran les insuportables taxes actuals de fracàs escolar i d'abandonament prematur del sistema escolar i milloraran la formació i qualificació de la població de les Illes Balears.

A continuació, s'exposen els resultats de les avaluacions externes estatals i internacionals. Posteriorment, es destacarà el context social i educatiu de les Balears a partir d'alguns indicadors i de les variables de context, i s'analitzarà la relació que tenen amb els resultats. Per acabar, a les conclusions, s'intentaran descriure les possibles raons que expliquen perquè algunes variables tenen més pes en els resultats que unes altres.

2. RESULTATS DE LES AVALUACIONS EXTERNES

2.1. Proves d'avaluació general de diagnòstic (AGD)

Descripció dels resultats de les avaluacions generals de diagnòstic (AGD)

L'Avaluació General de Diagnòstic (AGD) estableix una escala contínua —TRI— de les mitjanes obtingudes per l'alumnat de les comunitats autònomes i les ciutats autònomes, en què la mitjana de l'Estat és de 500 punts i la desviació típica, de 100.

En cada competència també s'estableixen nivells, els quals determinen els graus d'assoliment de la competència. El nivell 3 assenyalava la puntuació a partir de la qual l'alumnat assolix la competència i, per tant, els graus 3, 4 i 5 indiquen que l'alumnat que ha obtingut les puntuacions que hi estan incloses ha assolit la competència (graus intermedi, intermedi alt i alt en les avaluacions de diagnòstic de les Illes Balears).

Les dades que es presenten a continuació exclouen les ciutats autònomes (Ceuta i Melilla), perquè es considera que no són dades comparables. La puntuació mitjana de l'escala TRI obtinguda per l'alumnat de les Illes Balears és comparada amb la més alta i amb la més baixa que han assolit les altres comunitats autònomes i amb la puntuació del nivell 3, a partir del qual, com s'ha dit, s'assoleix la competència.

Competència en comunicació lingüística (en llengua castellana), 4t d'EP i 2n d'ESO

El 2009, a 4t d'EP, el nivell 3 de l'escala TRI (assoliment) es va establir en 485 punts. La mitjana de les Balears fou 471, 14 punts per sota del nivell 3. La comunitat amb la puntuació més alta va ser La Rioja, amb 534 punts, 63 més que les Illes Balears, i la que la va tenir més baixa, les Illes Balears.

El 2010, a 2n d'ESO, el nivell 3 de l'escala TRI es va establir en 485 punts. La mitjana de les Balears fou de 497: 12 punts per sobre del nivell 3, dotzena posició de l'escala de les disset comunitats autònomes. La comunitat amb la mitjana més alta va ser Navarra, amb 531 punts, 34 més que les Balears, i la que la va tenir més baixa, Andalusia, amb 482 punts, 15 menys que les Illes Balears.

Competència matemàtica, 4t d'EP i 2n d'ESO

El 2009, a 4t d'EP, el nivell 3 de l'escala TRI es va establir en 488 punts. La mitjana de les Balears fou de 489 punts: 1 per sobre del nivell 3 i la catorzena posició en l'escala de les disset comunitats autònomes. La comunitat amb la puntuació més alta va ser La Rioja, amb 541 punts, 52 més que les Balears, i, amb la més baixa, les Canàries, amb 463 punts, 26 menys que les Balears.

El 2010, a 2n d'ESO, el nivell 3 de l'escala TRI es va establir en 490 punts. La mitjana de les Balears fou de 494 punts: 4 per sobre del nivell 3 i la dotzena posició en l'escala de les comunitats autònomes. La comunitat amb la mitjana més elevada va ser Navarra, amb 546 punts, 26 més que les Illes Balears, i les Illes Canàries, amb la més baixa, amb 468, 15 menys que les Illes Balears.

Competència en el coneixement i en la interacció amb el món físic, 4t d'EP i 2n d'ESO

El 2009, a 4t d'EP, el nivell 3 de l'escala TRI es va establir en 483 punts. La mitjana de les Balears fou de 457 punts: 26 per sota del nivell 3, quinzena posició en l'escala de disset comunitats autònomes. La comunitat amb la puntuació més alta va ser La Rioja, amb 543 punts, 86 més que les Balears, i amb la més baixa, la Comunitat Valenciana, amb 450, 7 menys que les Illes Balears.

El 2010, a 2n d'ESO, el nivell 3 de l'escala TRI es va establir en 487 punts. La mitjana de les Balears fou de 503 punts: 16 per sobre del nivell 3 i la tretzena posició en l'escala de les comunitats

autònomes. La comunitat amb la puntuació més alta va ser Navarra, amb 534 punts, 31 més que les Illes Balears, i amb la més baixa, les Canàries amb 475 punts, 28 menys que les Illes Balears.

Competència social i ciutadana, 4 d'EP i 2n d'ESO

El 2009, a 4t d'EP, el nivell 3 de l'escala TRI es va establir en 478 punts. La mitjana de les Balears fou de 489 punts: 11 per sobre del nivell 3 i la quinzena posició en l'escala de les disset comunitats autònomes puntuades. La comunitat amb la puntuació mitjana més alta va ser La Rioja, amb 541 punts, 52 més que les Illes Balears, i amb la més baixa, la Comunitat Valenciana, amb 465, 13 menys que les Balears.

El 2010, a 2n d'ESO, el nivell 3 de l'escala TRI es va establir en 484 punts. La mitjana de les Balears fou de 491 punts: 7 per sobre del nivell 3 i la catorzena posició en l'escala de les disset comunitats autònomes. La comunitat amb la puntuació més alta va ser Castella i Lleó amb 529 punts, 38 punts més que les Balears, i amb la més baixa, Extremadura, amb 475, que són 6 menys que les Balears.

QUADRE 1. RESULTATS A LES PROVES D'AVALUACIÓ GENERAL DE DIAGNÒSTIC (AGD) DE 4T D'EP I DE 2N D'ESO

AGD 2009 estatal (4t EP)			AGD 2009 estatal (4t d'EP)		
Competència en comunicació lingüística			Competència matemàtica		
1	Astúries	534	1	La Rioja	541
2	Castella i Lleó	532	2	Navarra	537
3	La Rioja	530	3	Astúries	525
4	Madrid	529	4	Cantàbria	525
5	Aragó	529	5	Castella i Lleó	525
6	Navarra	528	6	Aragó	523
7	Cantàbria	521	7	Madrid	521
8	Castella-la Manxa	511	8	Castella-la Manxa	501
9	Catalunya	502	9	País Basc	501
10	Múrcia	498	10	Catalunya	500
11	Andalusia	498	11	Galícia	499
12	País Basc	494	12	Extremadura	495
13	Extremadura	493	13	Múrcia	494
14	C.Valenciana	491	14	I. Balears	489
15	Galícia	489	15	Andalusia	488
16	I. Canàries	473	16	C.Valenciana	483
17	I. Balears	471	17	I. Canàries	463
18	Ceuta	457	18	Ceuta	459
19	Melilla	419	19	Melilla	430

AGD 2009 estatal (4t d'EP)		
Coneixement i interacció amb el món físic		
1	La Rioja	543
2	Astúries	542
3	Castella i Lleó	540
4	Aragó	533
5	Madrid	530
6	Cantàbria	528
7	Navarra	522
8	Galícia	518
9	Castella-la Manxa	510
10	Múrcia	509
11	Extremadura	507
12	Andalusia	500
13	Catalunya	482
14	I. Canàries	477
15	Ceuta	459
16	I. Balears	457
17	C. Valenciana	450
18	Melilla	425
19	País Basc	sense dades

AGD 2010 estatal, 2n d'ESO		
Competència en comunicació lingüística		
1	Navarra	531
2	Madrid	530
3	Castella i Lleó	528
4	Astúries	527
5	La Rioja	522
6	Cantàbria	519
7	Aragó	514
8	Castella-la Manxa	511
9	Múrcia	511
10	País Basc	511
11	Catalunya	502
12	I. Balears	497
13	C. Valenciana	490
14	I. Canàries	488
15	Galícia	487
16	Extremadura	485
17	Andalusia	482
18	Ceuta	437
19	Melilla	428

AGD 2009 estatal (4t d'EP)		
Competència social i ciutadana		
1	La Rioja	536
2	Astúries	533
3	Castella i Lleó	533
4	Madrid	532
5	Aragó	530
6	Navarra	519
7	Cantàbria	516
8	Castella-la Manxa	512
9	Extremadura	506
10	Galícia	506
11	Múrcia	504
12	Catalunya	503
13	Andalusia	494
14	I. Canàries	489
15	I. Balears	478
16	C. Valenciana	465
17	Ceuta	459
18	Melilla	423
19	País Basc	sense dades

AGD 2010 estatal, 2n d'ESO		
Competència matemàtica		
1	Navarra	546
2	Castella i Lleó	526
3	País Basc	525
4	La Rioja	525
5	Madrid	521
6	Aragó	520
7	Astúries	510
8	Cantàbria	510
9	Galícia	502
10	Múrcia	500
11	Castella-la Manxa	497
12	I. Balears	494
13	C. Valenciana	491
14	Catalunya	487
15	Andalusia	486
16	Extremadura	486
17	I. Canàries	468
18	Melilla	454
19	Ceuta	452

AGD 2010 estatal, 2n d'ESO		
Coneixement i interacció amb el món físic		
1	Navarra	534
2	Castella i Lleó	528
3	Madrid	525
4	La Rioja	524
5	Cantàbria	517
6	Astúries	514
7	Catalunya	513
8	Aragó	511
9	Galícia	506
10	Castella-la Manxa	504
11	Múrcia	504
12	País Basc	504
13	I. Balears	503
14	C.Valenciana	494
15	Extremadura	494
16	Andalusia	482
17	Canàries	475
18	Melilla	434
19	Ceuta	433

AGD 2010 estatal, 2n d'ESO		
Competència social i ciutadana		
1	Castella i Lleó	529
2	Madrid	529
3	La Rioja	528
4	Navarra	519
5	Castella-la Manxa	515
6	Galícia	515
7	Astúries	511
8	Aragó	510
9	Múrcia	508
10	Cantàbria	507
11	País Basc	498
12	C.Valenciana	495
13	Catalunya	494
14	I. Balears	491
15	I. Canàries	489
16	Andalusia	486
17	Extremadura	485
18	Melilla	446
19	Ceuta	445

Vists els resultats de les Illes Balears a les AGD (quadre 1), es pot concloure que:

- A 4t d'EP, formen part del grup de les quatre o cinc comunitats que habitualment obtenen els resultats més baixos.
- De totes les competències avaluades, ocupen la darrera posició en la de comunicació lingüística.
- La mitjana se situa per sobre del nivell 3: en comunicació lingüística de 2n d'ESO; en competència matemàtica de 4t d'EP (per un sol punt) i de 2n d'ESO; en coneixement i interacció amb el món físic de 2n d'ESO i en social i ciutadana, també, de 2n d'ESO.

És a dir, a les Balears els resultats a 2n d'ESO són, en relació amb els de 4t d'EP, més elevats. A 2n d'ESO, segons la competència avaluada, les Balears ocupen des de la dotzena posició a la catorzena en l'escala de comunitats autònomes i, a 4t d'EP, de la catorzena a la dissetena.

2.2. Proves PISA 2009 de l'OCDE

En la prova de competència en comprensió lectora, les Illes Balears, de les setze comunitats autònomes que hi participaren ampliant mostra, quedaren a la tretzena posició, amb 457 punts. La mitjana de l'OCDE va ser de 493 i la d'Espanya, de 481, és a dir, les Balears obtingueren 24 punts menys respecte de l'Estat i 36 menys respecte de l'OCDE.

En competència matemàtica, quedaren a la dotzena posició, amb 464 punts. La mitjana de l'OCDE va ser de 496 punts i la d'Espanya, de 483, és a dir, les Balears quedaren 19 punts per sota de la mitjana estatal i 32 per sota de la de l'OCDE.

Com es pot comprovar, les posicions de les Balears respecte de les altres comunitats autònomes són gairebé coincidents amb les de l'AGD de 2010 referides a 2n d'ESO que s'apliquen a alumnat d'una edat semblant.

3. CONTEXTE SOCIAL I EDUCATIU

En aquest apartat, es presenten els indicadors dels contextos social, econòmic i cultural de les Illes Balears que destaquen pel fet de diferenciar-la de la resta de comunitats autònomes i perquè tenen una especial relació amb els resultats educatius.

Sempre que és possible, els resultats són acompanyats dels indicadors de les altres comunitats per poder comparar-los i conèixer més bé la situació real de les Illes Balears, i, per aprofundir, posteriorment, en la relació amb els resultats de les Avaluacions Generals de Diagnòstic (AGD) i amb els de les Illes Balears (Avaluació de Diagnòstic, AD).

Els indicadors han estat manllevats del Sistema Estatal d'Indicadors 2011, elaborats per l'Institut Nacional d'Avaluació Educativa, del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, i dels Indicadors del Sistema Educatiu de les Illes Balears 2011, elaborats per l'Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu de les Illes Balears (IAQSE). Es fa referència als indicadors o a factors de població, econòmics i d'escolarització següents:

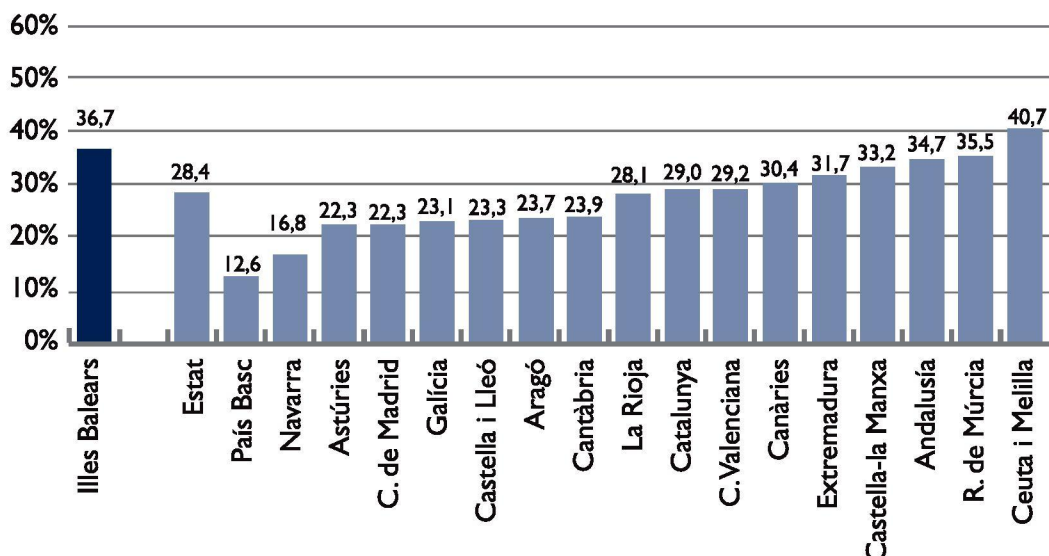
- Abandonament escolar prematur
- Taxa bruta de població que finalitza l'ESO
- Alumnat repetidor
- Nombre mitjà d'alumnes per professor
- Despesa per alumne
- Alumnat estranger
- Despesa pública en educació respecte del PIB
- Alumnes per grup

3.1. Abandonament escolar prematur

En aquest apartat, s'agrupen tots aquells indicadors que palesen l'abandonament del sistema educatiu just amb la titulació bàsica, la de graduat en ESO.

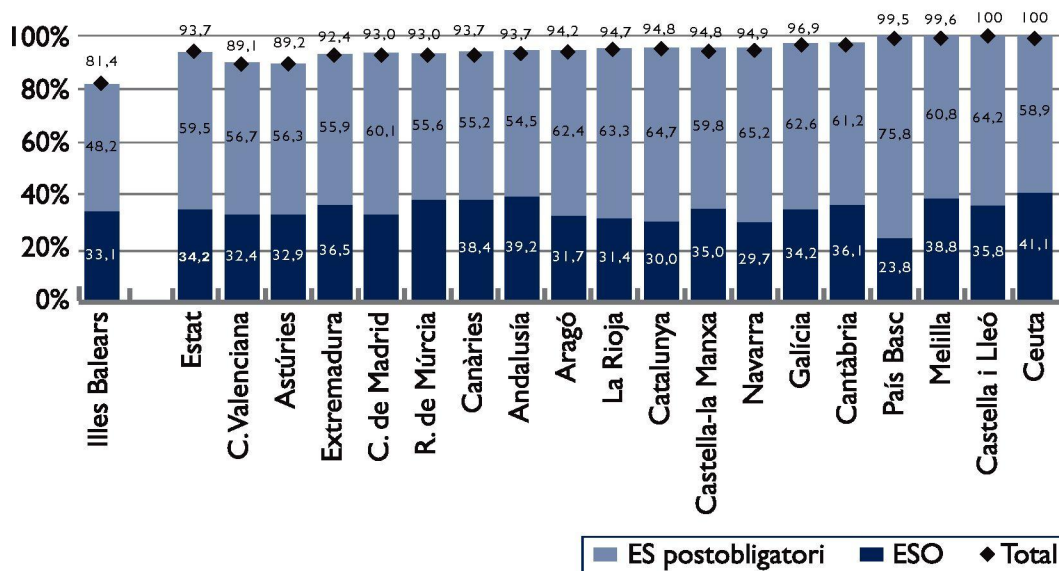
En el gràfic següent, es pot observar que les Illes Balears, amb un abandonament d'un 36,7%, és la comunitat amb el percentatge més elevat: un 8,3% per sobre de la mitjana de l'Estat. Solament la superen les dues ciutats autònomes.

GRÀFIC 1: ABANDONAMENT ESCOLAR, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. ANY 2010

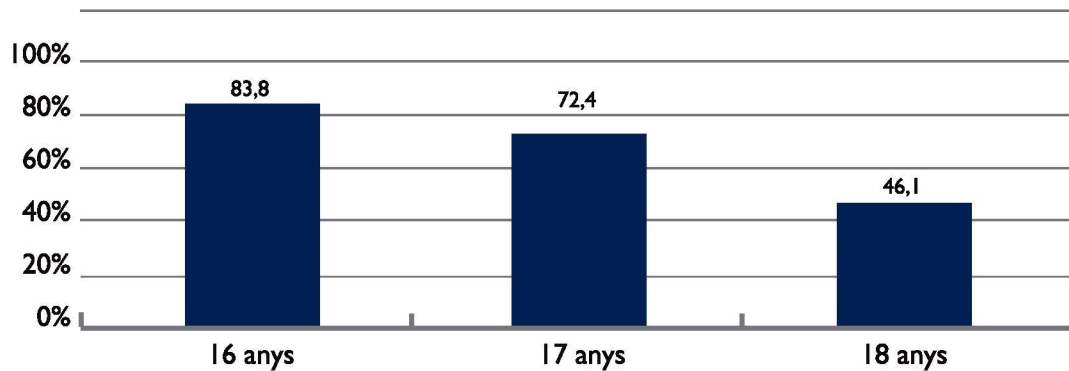
La taxa neta d'escolarització de les Balears als 16 anys és del 81,4% (gràfic 2), 12,3 punts inferior a la mitjana de l'Estat i 7,7 punts inferior a la de la Comunitat Valenciana, que és la que té el percentatge més baix de la resta de comunitats autònomes. D'aquest 81,4%, el 48,2% cursa estudis postobligatoris. Les Balears estan un 11,3% per sota de la mitjana estatal i a 27,6 punts percentuals del País Basc. Cal tenir en compte, però, que, segons les anàlisi de les dades de l'AGD 2010, la correlació amb els resultats de la taxa neta d'escolarització als 16 anys és dèbil, perquè hi ha comunitats autònomes amb valors similars que obtenen resultats molt diferents.

GRÀFIC 2: TAXA NETA D'ESCOLARITZACIÓ ALS 16 ANYS PER COMUNITATS AUTÒNOMES. CURS 2009-2010

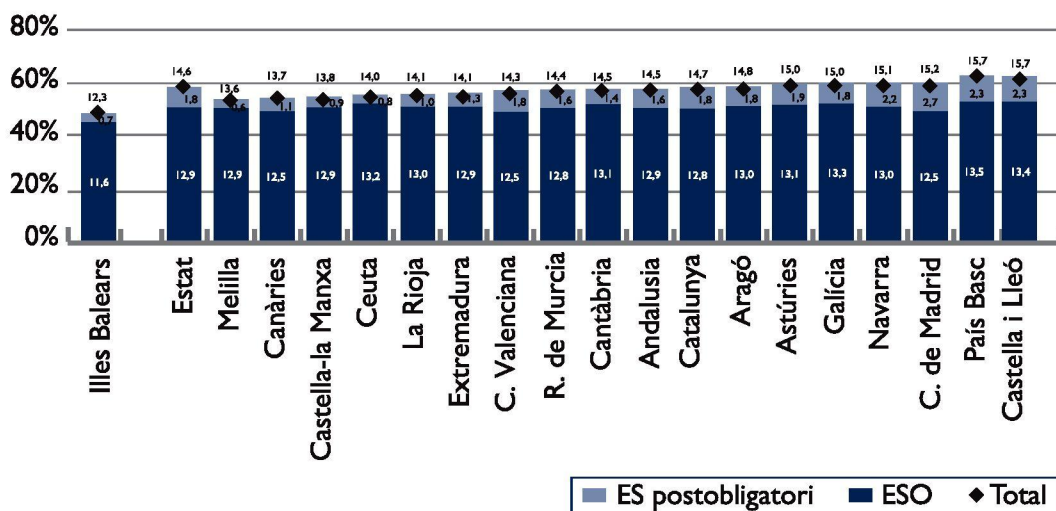
Al gràfic 3, es pot observar que, a les Illes Balears, dels 16 als 18 anys la taxa neta d'escolarització minva un 37,7%.

GRÀFIC 3: TAXA NETA D'ESCOLARITZACIÓ DELS 16 ALS 18 ANYS A LES ILLES BALEARS. CURS 2010-2011

L'esperança de vida escolar als 6 anys (gràfic 4) fa encara més evident l'elevat percentatge d'abandonament escolar prematur que s'ha esmentat anteriorment. En aquest indicador, les Balears es mantenen a la darrera posició de l'escala, incloses les ciutats autònomes, ja que tenen una esperança de vida escolar que solament arriba a 12,3 anys, quan la mitjana de l'Estat és de 14,6 anys (2,3 anys més). A Castella i Lleó i al País Basc, comunitats amb l'esperança més dilatada, és de 15,7 (3,4 anys més). Les AGD valoren la correlació entre l'esperança de vida escolar als 6 anys i els resultats elevats, encara que la relació sigui complexa, perquè hi ha comunitats amb una alta esperança que obtenen mitjanes de resultats semblants.

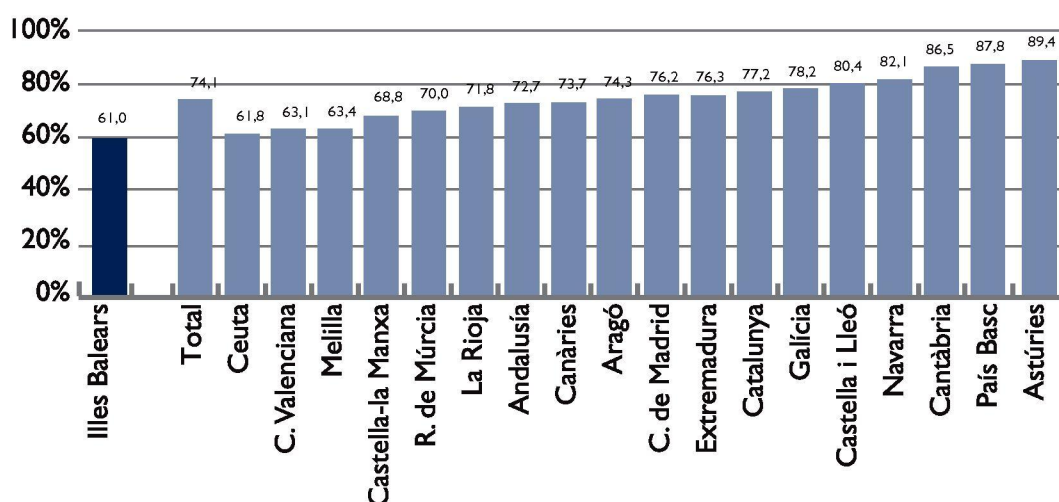
GRÀFIC 4: ESPERANÇA DE VIDA ESCOLAR ALS 6 ANYS PER COMUNITATS AUTÒNOMES. CURS 2009-2010

3.2. Taxa bruta de població que acaba l'ESO

En aquest indicador (gràfic 5), que és el que mesura directament el fracàs escolar, una vegada més, les Illes Balears són la comunitat autònoma que té la taxa més baixa de tot l'Estat, amb el 61,0%, 14,1 punts menys que la mitjana de l'Estat i un 28,4 menys que Astúries, que té la taxa més alta, amb el 89,4%. L'AGD 2010 correlaciona la taxa bruta de graduació a l'ESO i els resultats i, com més alta és la taxa de graduació, els resultats, en general, són més alts.

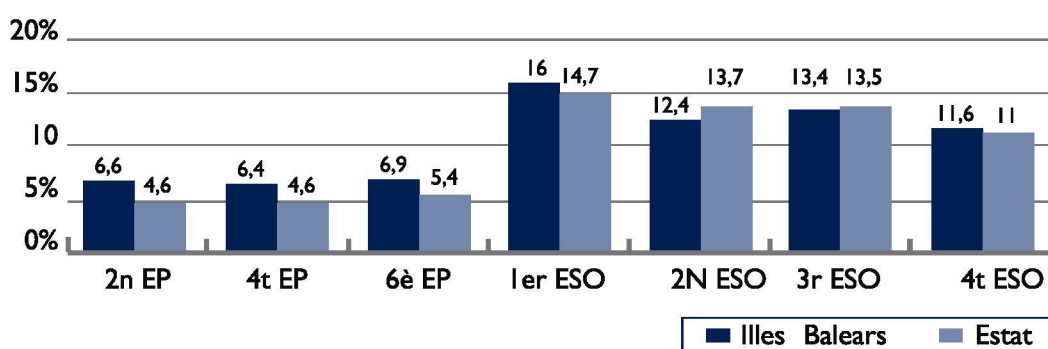
GRÀFIC 5: TAXA BRUTA DE POBLACIÓ QUE ACABA L'ESO, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. CURS 2008-2009

3.3. Alumnat repetidor

El nombre d'alumnat repetidor (gràfic 6), en especial, a l'educació primària, és també un dels indicadors que caracteritzen el sistema educatiu de les Illes Balears. Com es pot observar, les Illes Balears estan, excepte a 2n i 3r d'ESO, per sobre del percentatge de repetidors de l'Estat.

GRÀFIC 6: COMPARACIÓ DEL PERCENTATGE D'ALUMNAT REPETIDOR A L'EP I L'ESO ESTAT - ILLES BALEARS. CURS 2009-2010

S'han de considerar igualment (gràfic 7) les dades següents del curs 2008-2009:

- a 2n d'EP (6,6%), just hi ha més repetidors a Castella-la Manxa i a Aragó (un 0,2% i un 0,1% més, respectivament). La mitjana de l'Estat és de 4,6 (2,1% menys que a les Balears).
- a 4t d'EP (6,4%), el percentatge solament és superat per Aragó, amb un 0,6% més. La mitjana de l'Estat és de 4,6 (2,4% menys que a les Illes Balears).
- a 6è d'EP, Aragó i les Illes Balears són les comunitats autònomes amb el percentatge més elevat, el 9,1% (3,2% més que el de l'Estat).

GRÀFIC 7. VARIACIÓ DEL PERCENTATGE D'ALUMNAT REPETIDOR EN L'EP I L'ESO, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. CURSOS 2003-2004 I 2008-2009

	EDUCACIÓN PRIMARIA									EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA								
	2º curso			4º curso			6º curso			2º curso			3º curso			4º curso		
	2003-04	2008-09	Variación	2003-04	2008-09	Variación	2003-04	2008-09	Variación	2003-04	2008-09	Variación	2003-04	2008-09	Variación	2003-04	2008-09	Variación
España	3,4	4,6	1,2	3,8	4,5	0,7	6,0	5,9	-0,1	17,0	14,1	-2,9	16,4	13,9	-2,5	12,3	10,9	-1,4
Andalucía*	5,4	6,0	0,6	4,9	5,4	0,5	7,3	6,9	-0,4	10,8	21,7	10,9	27,9	18,6	-9,3	18,7	16,3	-2,4
Aragón	4,7	6,8	2,1	5,3	7,5	2,2	7,2	9,1	1,9	19,5	13,0	-6,5	17,0	13,4	-3,6	10,5	7,8	-2,7
Asturias	3,8	4,9	1,1	3,6	3,9	0,3	7,0	5,3	-1,7	16,9	8,2	-8,7	19,1	7,0	-12,1	10,6	5,4	-5,2
Balears	7,1	6,7	-0,4	6,9	6,9	0,0	8,9	9,1	0,2	18,9	12,4	-6,5	17,0	13,9	-3,1	12,9	11,5	-1,4
Canarias	5,9	6,3	0,4	5,4	5,4	0,0	8,8	7,0	-1,8	20,3	11,4	-8,9	17,6	16,0	-1,6	13,6	11,0	-2,6
Cantabria	3,1	3,5	0,4	4,5	3,6	-0,9	7,0	4,1	-2,9	20,7	10,5	-10,2	18,3	13,1	-5,2	12,4	9,3	-3,1
Castilla y León	4,1	6,6	2,5	4,5	6,4	1,9	7,1	8,6	1,5	20,1	12,6	-7,5	20,2	14,8	-5,4	13,9	10,4	-3,5
Castilla-La Mancha	4,7	6,9	2,2	4,8	6,3	1,5	6,9	7,8	0,9	23,9	14,8	-9,1	21,2	14,4	-6,8	13,9	10,5	-3,4
Cataluña	1,5	1,6	0,1	1,2	1,2	0,0	1,4	1,5	0,1	5,6	9,4	3,8	3,7	10,3	6,6	10,6	9,8	-0,8
C. Valenciana	1,1	3,5	2,4	2,2	4,2	2,0	6,2	7,6	1,4	16,5	15,0	-1,5	19,6	15,7	-3,9	10,6	10,3	-0,3
Extremadura	4,5	4,7	0,2	5,0	4,5	-0,5	7,2	5,8	-1,4	20,0	14,1	-5,9	21,1	10,2	-10,9	14,7	8,4	-6,3
Galícia	3,6	3,9	0,3	4,2	4,1	-0,1	6,6	3,4	-3,2	19,9	11,8	-8,1	17,2	13,4	-3,8	10,9	8,4	-2,5
Madrid	4,0	4,9	0,9	5,0	4,8	-0,2	7,1	6,3	-0,8	20,4	11,6	-8,8	20,4	12,8	-7,6	14,9	10,4	-4,5
Murcia	5,2	2,6	-2,6	5,5	5,5	0,0	9,0	7,7	-1,3	20,2	12,8	-7,4	20,5	12,4	-8,1	14,1	10,5	-3,6
Navarra	3,0	3,3	0,3	2,9	3,0	0,1	5,0	3,1	-1,9	11,0	8,4	-2,6	10,7	9,9	-0,8	9,8	8,8	-1,2
País Vasco	2,9	3,5	0,6	3,2	3,7	0,5	4,6	3,9	-0,7	12,9	7,7	-5,2	10,8	7,0	-3,8	10,6	5,8	-4,8
La Rioja	2,3	3,6	1,3	2,2	2,9	0,7	3,3	4,2	0,9	18,5	12,7	-5,8	17,8	12,1	-5,7	11,9	8,9	-3,0
Ceuta	5,5	6,5	1,0	6,1	6,2	0,1	8,1	10,1	2	15,2	14,7	-0,5	22,1	15,8	-6,3	13,5	14,1	0,6
Melilla	5,0	4,5	-0,5	5,3	5,8	0,5	6,0	4,4	-1,6	25,0	16,2	-8,8	18,4	17,3	-1,1	9,5	8,2	-1,3

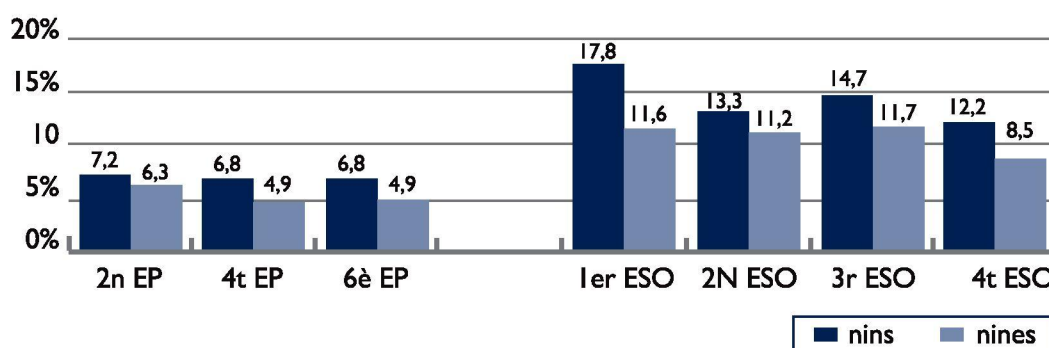
Dels repetidors, a tots els cursos (gràfic 8), el percentatge més alt correspon als nins. La diferència més significativa és a 1r d'ESO, amb un 6,2% més de nins que de nines.

Quant a l'evolució del nombre de repetidors (gràfic 9), entre el curs 2006-2007 i el 2010-2011, s'ha de destacar que a 2n d'EP és manté el percentatge (6,8%) i que la tendència és descendent. El descens més accentuat és a 2n d'ESO, un 3,4% menys.

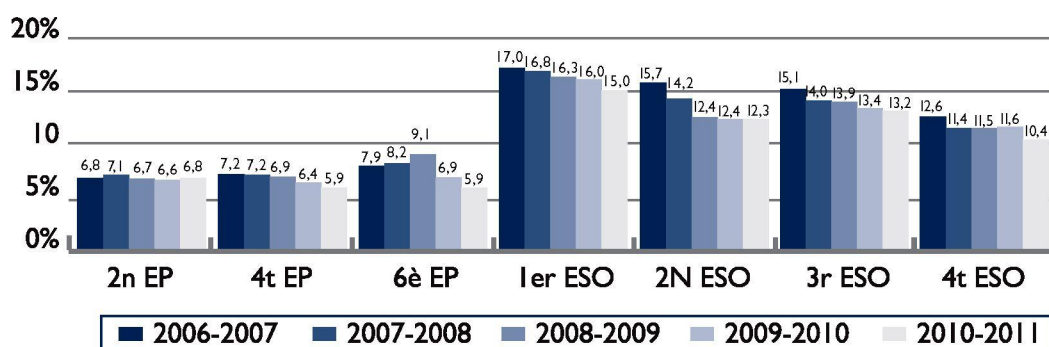
Aquests indicadors il·lustren sobre les característiques del sistema educatiu de les Illes Balears, les quals les diferencien de quasi totes les altres comunitats autònomes. Aquestes especificitats la defineixen com una comunitat en què l'alumnat abandona el sistema educatiu, una vegada que ha acabat el període obligatori d'escolarització. Ho fa atret, fins ara, per una oferta laboral que no demana més formació. A les Balears, el nombre d'alumnat que es gradua a l'ESO és molt baix; la taxa

meta d'escolarització als 16 anys és la més baixa de tot l'Estat i l'esperança de vida escolar als 6 anys és la més baixa de tot l'Estat.

GRÀFIC 8: PERCENTATGE D'ALUMNAT REPETIDOR A L'EP I ESO, PER SEXE. ILLES BALEARS. CURS 2010-2011

GRÀFIC 9: EVOLUCIÓ DEL PERCENTATGE D'ALUMNAT REPETIDOR A L'EP I ESO A LES ILLES BALEARS. CURSOS 2006-2007 A 2010-2011

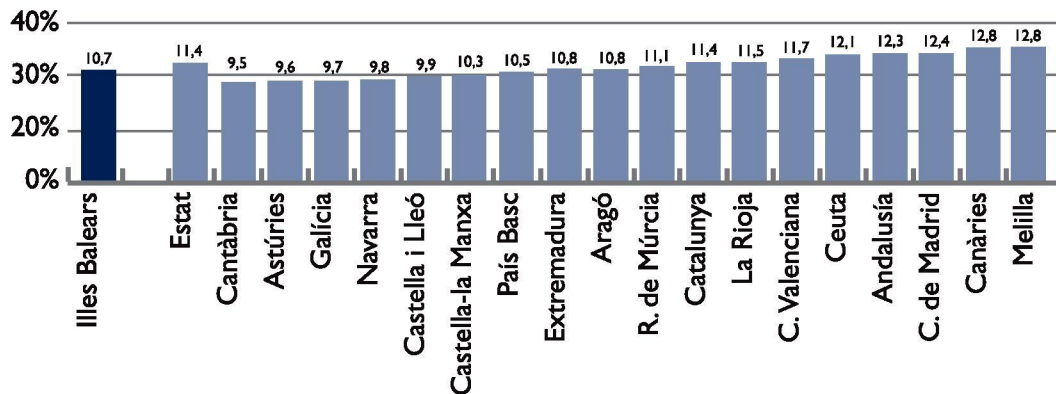

S'hi han d'afegir les taxes de repetició, que a l'educació primària i a l'1r d'ESO de les Balears presenten percentatges més elevats que a la majoria de les comunitats. També s'ha de destacar que aquestes taxes de repetició són majoritàriament masculines.

3.4. Nombre mitjà d'alumnes per professor

Les Illes Balears (gràfic 10) se situen en un lloc intermedi de l'escala (vuitena posició), amb 0,7 alumnes per sota de la mitjana de l'Estat: 1,2 alumnes més que Cantàbria —la comunitat amb el nombre més baix— i 2,1 menys que les Canàries —la comunitat amb el nombre més elevat. En aquest cas, no hi ha una correspondència amb l'escala de resultats de les avaluacions generals de diagnòstic, en la qual la posició més elevada de les Balears va ser la dotzena. A més, l'informe de l'AGD 2010 indica que la correlació entre nombre d'alumnes per professor i resultats és dèbil.

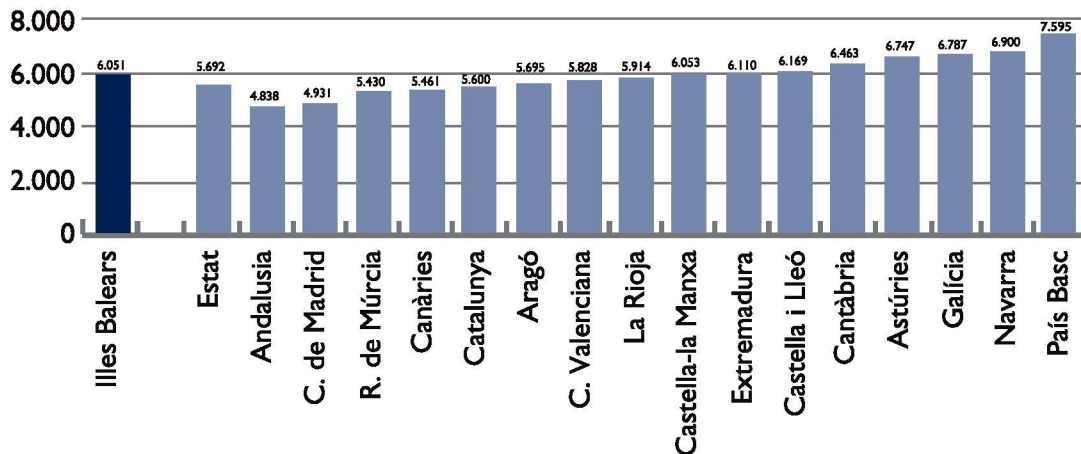
GRÀFIC 10: NOMBRE MITJÀ D'ALUMNES PER PROFESSOR EN ENSENYAMENTS NO UNIVERSITARIS, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. CURS 2010-2011

3.5. Despesa per alumne

La despesa pública anual per alumne (gràfic 11) a les Balears (6.051,0 euros) se situa en una posició intermèdia en l'escala de les comunitats autònomes: 359 euros superior a la mitjana estatal, 1.213 euros més que Andalusia, la comunitat amb menys despesa, i 1.544 menys que el País Basc, la comunitat amb més despesa.

GRÀFIC 11: DESPESA PÚBLICA PER ALUMNE, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. ANY 2009

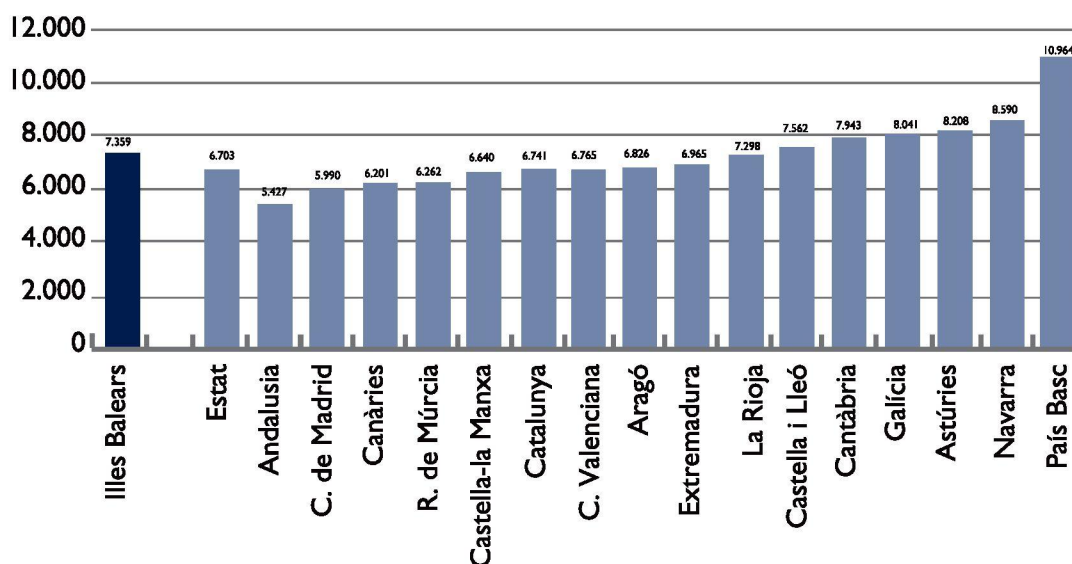

Si es concreta la despesa per alumne als centres públics (gràfic 12), les Balears (7.359,0 euros) se situen en una posició intermèdia alta, amb 656 euros més que la mitjana estatal. Són 1.932 euros més que Andalusia i 2.605 menys que el País Basc, que és on la inversió és més elevada.

Un altre cop, aquesta situació en l'escala de les comunitats autònomes no es correspon amb la de l'escala de resultats de les avaluacions generals de diagnòstic. L'informe de l'AGD 2010 també

afirma que no es pot deduir que un increment de despesa no tingui incidència en més bons resultats, perquè hi ha comunitats que fan una despesa semblant i obtenen resultats diferents.

GRÀFIC 12: DESPESA PÚBLICA PER ALUMNE ESCOLARITZAT EN CENTRES PÚBLICS, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. ANY 2009

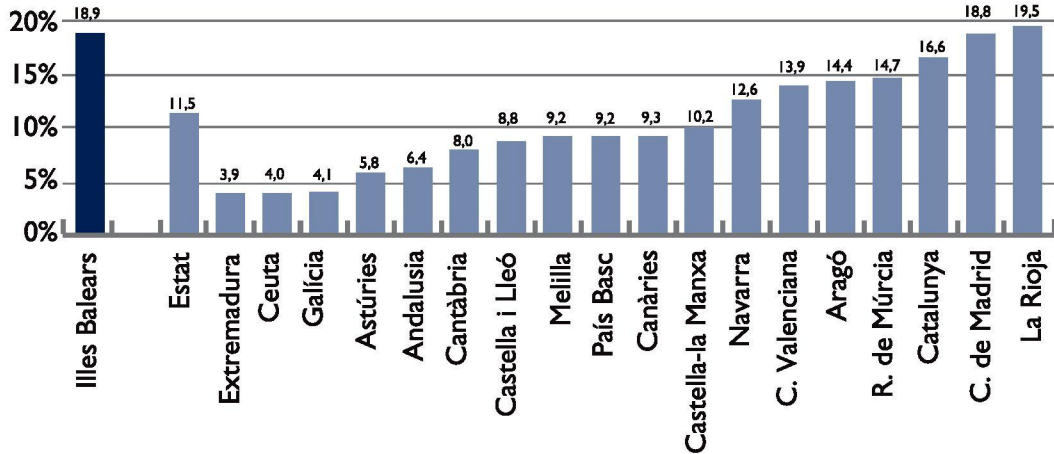
S'han destacat les variables «nombre mitjà d'alumnes per professor» i «despesa per alumne», perquè tradicionalment s'ha considerat que tenen un pes determinant en els resultats, fet que no es produeix a les Balears. La ràtio d'alumnes per professor i la despesa per alumne les situen en la zona mitjana de l'escala de les comunitats autònomes i no es corresponen amb la situació en l'escala de resultats. Cal observar, també, que la Comunitat de Madrid té un nombre mitjà d'alumnes per professor i una despesa per alumne baixos i, tot i això, obté resultats que la situen en la part alta de l'escala.

3.6. Alumnat estranger

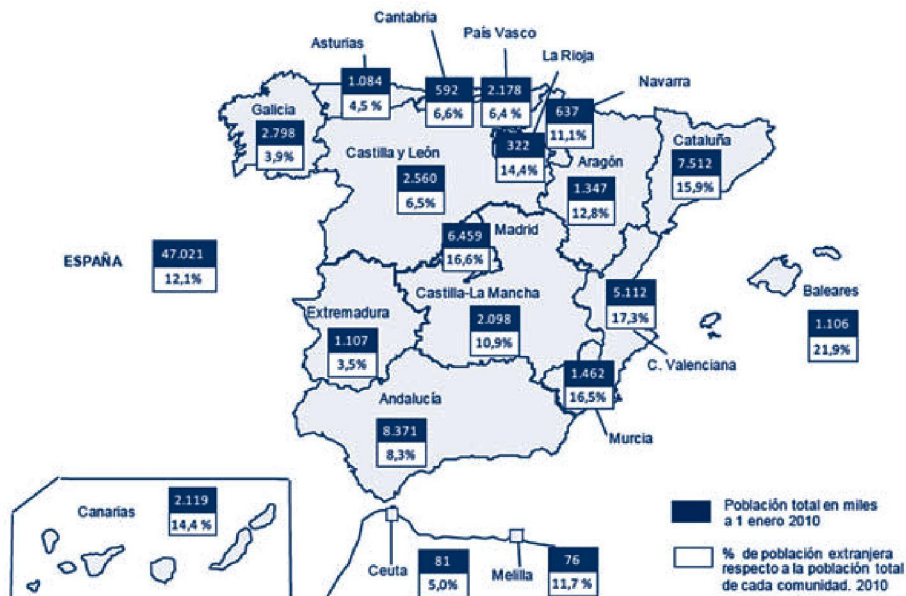
Las dades es refereixen a alumnat escolaritzat en centres públics provinent d'altres països. Les Illes Balears són una de les comunitats amb més percentatge d'alumnat estranger (gràfic 13), solament és superada per La Rioja, amb un 0,6% més. Les segueix la comunitat de Madrid, amb una diferència d'un 0,1%. La diferència respecte de la comunitat que té el percentatge d'alumnat estranger més baix, Extremadura, arriba a un 14,9%.

El gràfic 14 presenta el percentatge de població estrangera per comunitat autònoma. De les dades que inclou, destaca que, a les Balears, l'any 2010, arribava a un 21,9% i que a la Comunitat Valenciana, la segona que en té més, el percentatge era d'un 17,3% (4,6% menys que les Illes Balears). A l'altre extrem, s'hi situen Extremadura i Galícia, amb uns percentatges d'un 3,5% i un 3,9%, respectivament.

GRÀFIC 13: PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER EN CENTRES PÚBLICS EN ELS ENSENYAMENTS DEL RÈGIM GENERAL, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. CURS 2010-2011

GRÀFIC 14. POBLACIÓ ESPANYOLA I POBLACIÓ ESTRANGERA, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. ANY 2010.

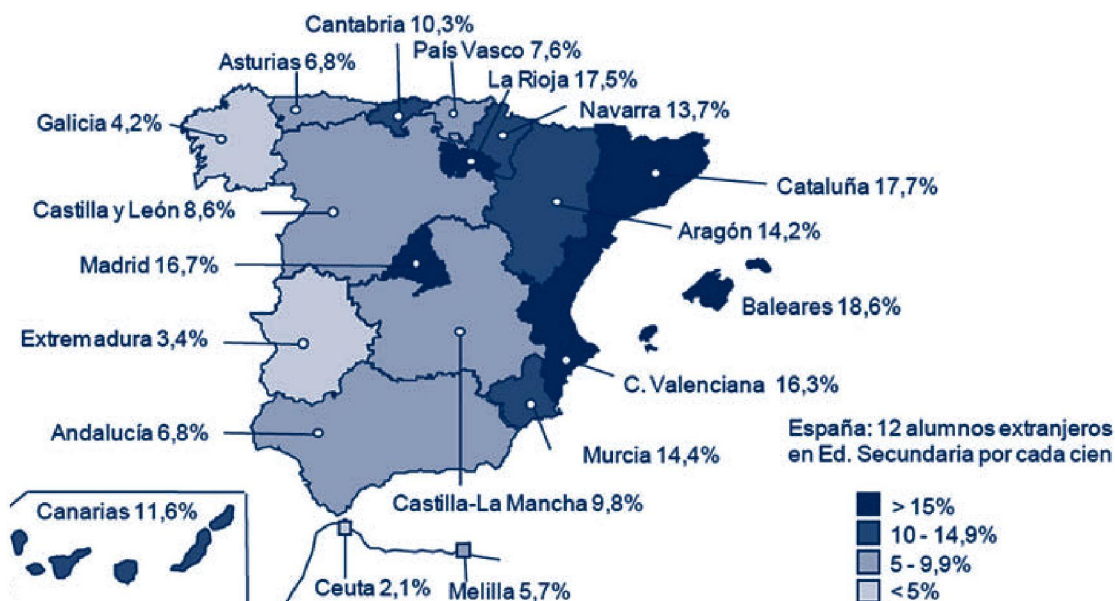

(En milers i en percentatge, respectivament)

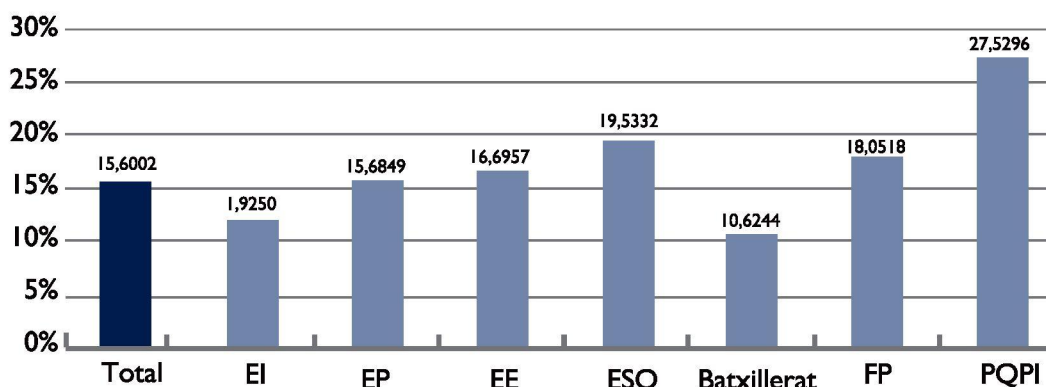
El gràfic 15 es refereix a l'alumnat estranger que cursa l'ESO. Les Balears són la comunitat amb el percentatge més elevat: un 18,6%. La majoria dels altres percentatges més elevats es concentren al llevant peninsular (comunitats costaneres de la Mediterrània). Extremadura i Galícia són a l'altre extrem: 3,4% i 4,2%, respectivament.

continua

GRÀFIC 15. PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER A L'ESO. CURS 2008-2009

GRÀFIC 16: PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER EN CADA ETAPA EDUCATIVA. ILLES BALEARS. CURS 2010-2011

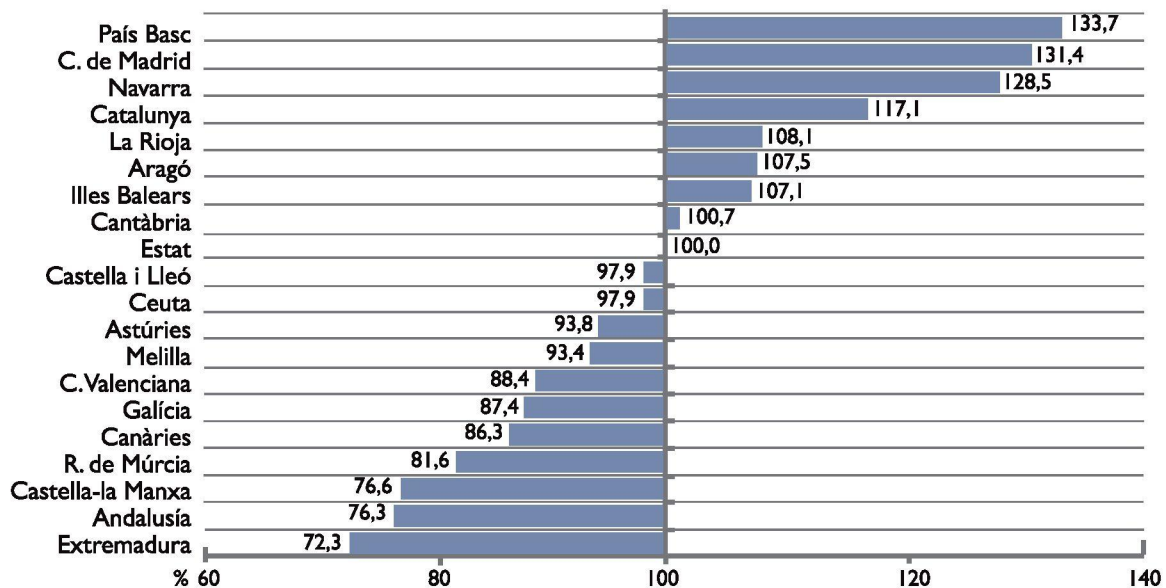
De les dades per etapes educatives d'escolarització d'alumnat estranger a les Illes Balears (gràfic 16), en destaquen els percentatges de l'ESO i els dels PQPI, així com les diferències entre FP (18,1%) i batxillerat (10,6%).

Tal com es pot observar, en el cas de l'ESO, la correlació és molt complexa i en cap cas, unidireccional. Un percentatge elevat d'alumnat estranger no implica necessàriament uns resultats baixos, com passa a Madrid (16,7%) o a La Rioja (17,5%), ni a l'inrevés: Extremadura, Galícia i Andalusia obtenen resultats baixos amb un percentatge d'alumnat estranger baix. Les Balears tenen uns resultats baixos i tenen el percentatge d'alumnat estranger més elevat de tot l'Estat (18,6%), però just amb un 0,9% inferior que el de La Rioja.

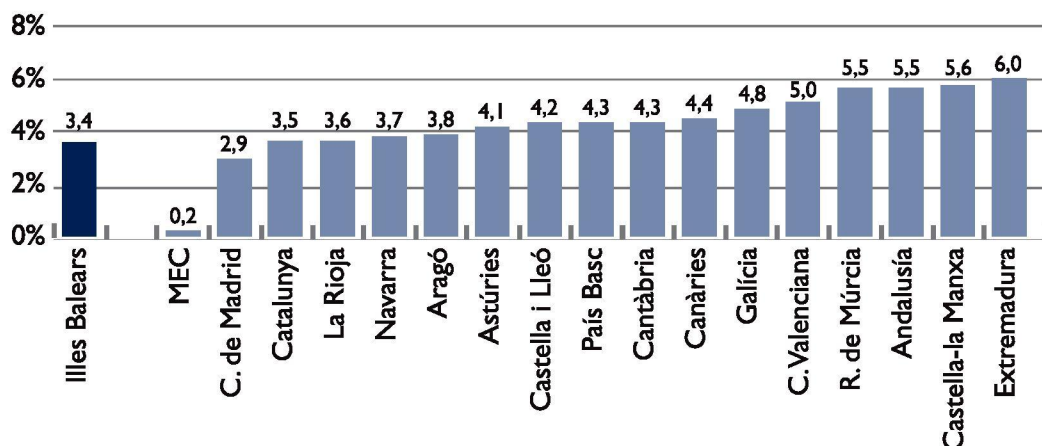
3.7. Despesa pública en educació respecte del PIB

Les Illes Balears tenen un PIB superior a la mitjana estatal (gràfic 17) i el percentatge de despesa de la Conselleria d'Educació respecte del PIB (gràfic 18) és el segon més baix de totes les comunitats autònomes (3,5%), i solament ho és més el de la comunitat de Madrid (2,9%). Cal destacar, igualment, que les conselleries d'Educació de Catalunya, Navarra, La Rioja i Aragó dediquen un percentatge semblant al de les Illes Balears i els seus resultats en les proves de l'AGD 2010 se situen en la franja alta de l'escala de puntuacions.

GRÀFIC 17: PIB PER HABITANT, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. ESPANYA, ÍNDEX 100. ANY 2009 (AVANÇ)

GRÀFIC 18: PERCENTATGE DE DESPESA DE LES CONSELLERIES D'EDUCACIÓ RESPECTE DEL PIB, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. ANY 2009

3.8. Alumnes per grup

Les Illes Balears ocupen la posició quinzena a l'EP i la tretzena, a l'ESO (quadre 2), en l'escala creixent d'alumnes per grup.

A l'EP, les Balears tenen 4,6 alumnes més que Castella i Lleó, comunitat que presenta la ràtio més baixa, i 0,7 menys que la comunitat de Madrid, que és la que té la ràtio més elevada.

A l'ESO, les Illes Balears tenen 4,1 alumnes més que el País Basc, comunitat que té la ràtio més baixa, i 3,2 menys que la comunitat amb la ràtio més elevada, que és Catalunya.

QUADRE 2. ALUMNES PER GRUP A L'EP I L'ESO. CURS 2010-2011

EP			ESO		
1	Castella i Lleó	17,9	1	País Basc	20,4
2	Extremadura	18,0	2	Cantàbria	21,0
3	Aragó	18,2	3	Galícia	21,1
4	Galícia	18,6	4	Extremadura	21,4
5	Castella-la Manxa	19,1	5	Castella i Lleó	22,4
6	Astúries	19,2	6	Castella-la Manxa	22,7
7	Navarra	19,4	7	Navarra	22,8
8	Cantàbria	19,8	8	Astúries	22,9
9	País Basc	20,5	9	C.Valenciana	23,6
10	C.Valenciana	21,6	10	Aragó	23,8
11	I. Canàries	21,7	11	I. Canàries	23,8
12	Andalusia	21,8	12	La Rioja	23,8
13	La Rioja	22,0	13	Illes Balears	24,5
14	R. de Múrcia	22,1	14	Ceuta	24,9
15	Illes Balears	22,5	15	Andalusia	25,6
16	Catalunya	22,8	16	C. de Madrid	25,6
17	C. de Madrid	23,2	17	R. de Múrcia	26,6
18	Ceuta	25,4	18	Catalunya	27,7
19	Melilla	25,5	19	Melilla	28,6
	Estat	21,2		Estat	24,4

La diferència entre la ràtio d'alumnes per grup, segons la qual les Balears entren en la franja de comunitats amb ràtio elevada, i la ràtio de professorat per grup (tractat a l'apartat 3.4.), de la qual ocupen posicions intermèdies, indica que a les Balears una part del professorat s'ha de dedicar a mesures d'atenció a la diversitat (alumnat nouvingut, PALIC, desdoblaments, suport a l'aula...) per mor de les característiques del sistema educatiu.

Si observam la posició de les Balears, en l'escala de ràtio alumnes/grup, es veu que hi ha una correspondència amb la de resultats, però no ocorre així en la ràtio professorat/alumnat, tal com s'ha exposat a l'apartat corresponent.

4. VARIABLES DE LA SITUACIÓ FAMILIAR SOCIOECONÒMICA I CULTURAL (ISEC/ESCS)

Per estudiar la influència dels factors o variables socioculturals de les famílies en els resultats i poder, així, contextualitzar les dades, les proves d'avaluació apliquen un índex, entès com un valor extret entre algunes variables, que, segons les diferents proves, es denomina de la manera següent:

- Proves PISA: ESCS —índex estadístic d'estatus social, econòmic i cultural—. La integren quatre variables: nivell d'estudis dels pares, professió dels pares, nombre de llibres de text i nivell de recursos domèstics.
- A les proves d'Avaluació General de Diagnòstic (AGD), s'anomena ISEC —índex estadístic d'estatus social, econòmic i cultural—. L'integren també quatre variables: nivell més elevat dels estudis dels pares, professió més elevada dels pares, nombre de llibres en el domicili familiar i nivell de recursos domèstics.
- A les proves d'Avaluació de Diagnòstic que fa l'IAQSE, també es denomina ISEC —Índex Socioeconòmic i Cultural—, però l'integren cinc variables: nivell més elevat d'estudis dels pares, suma del nivell de professió dels pares, el nombre aproximat de llibres en el domicili familiar i expectatives de l'alumnat —a l'ESO— o dels pares —a l'EP—.

Aquest índex i la seva relació amb els resultats, així com la manera en què les variables que l'integren i hi influeixen, donen uns trets que defineixen el sistema educatiu de les Illes Balears respecte de la resta de comunitats autònomes.

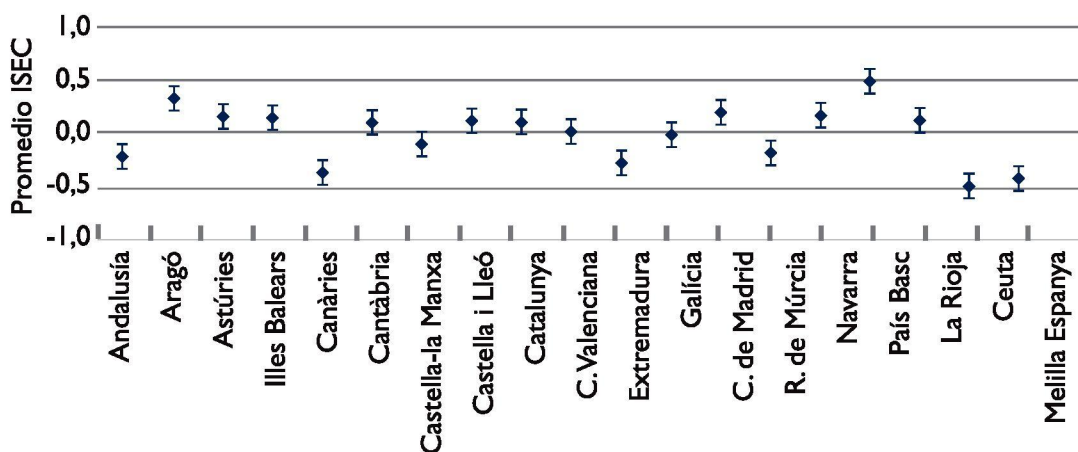
4.1. L'Índex Social, Econòmic i Cultural (ISEC)

Com han evidenciat diversos estudis d'avaluació estatals i internacionals, els resultats de les proves de competències bàsiques tenen relació amb l'estatus social, econòmic i cultural de les famílies.

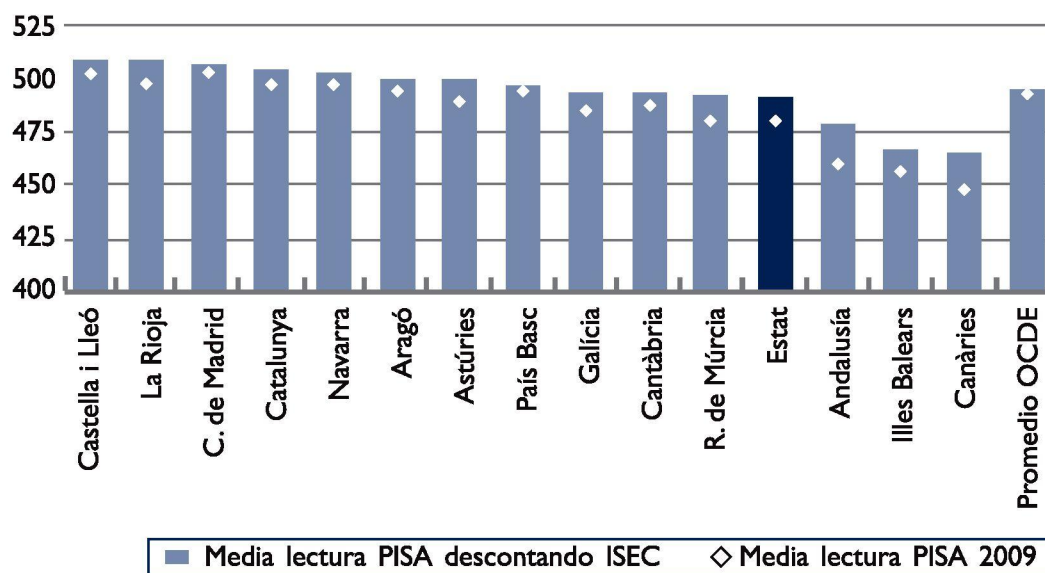
Pel que fa a les Balears, si s'observa el gràfic 19, es veu que l'ISEC és de +0,14 punts —per sobre la mitjana estatal (0,0)— i, en canvi, els resultats en l'AGD 2010, en totes les competències, són més baixos que els que correspondrien per l'ISEC i sempre per sota de la mitjana de l'Estat. Es pot concloure que a les Balears no hi ha la correspondència esperada entre l'ISEC i la posició en l'escala de resultats, ja que queda per sota dels esperats. L'informe «Educación y desarrollo. PISA 2009 y el sistema educativo español», publicat recentment per l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE) i la Fundació BBVA, planteja que les comunitats autònomes que viuen del turisme, l'hoteleria i la construcció —cas de les Illes Balears— obtenen més mals resultats, independentment del nivell de renda.

Al gràfic 20, referit a PISA 2009, es veu que el cas és el mateix: ISEC elevat i resultats per sota dels esperats.

GRÀFIC 19: VALORS MITJANS DE L'ÍNDEX SOCIAL, ECONÒMIC I CULTURAL (ISEC)

GRÀFIC 20: PUNTUACIONS MITJANES DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES. A PISA 2009, DESCOMPTANT-NE L'ESCS

4.2. Variables que integren l'ISEC

4.2.1. Variable dels estudis dels pares

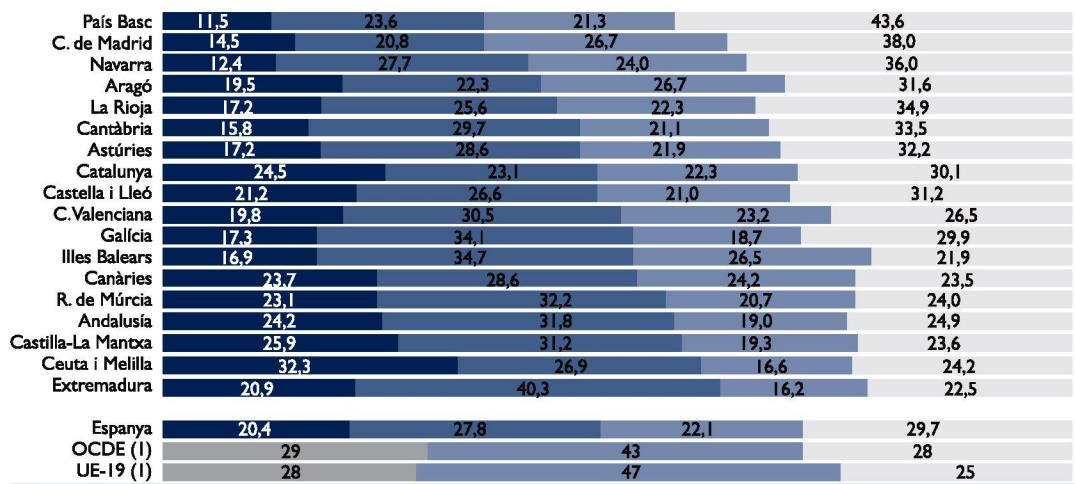
Es detallen, a continuació, les conclusions de l'anàlisi dels aspectes més significatius d'una de les variables: «estudis dels pares».

Les Balears presenten un percentatge d'adults amb estudis d'educació primària i d'un nivell més baix semblant al de les altres comunitats autònomes, però tenen el de l'EP i l'ESO més elevat de les

comunitats autònomes (34,7%) i, en canvi, el percentatge de pares amb estudis superiors és el més baix de l'Estat (21,9%) (gràfic 21).

L'evolució del nombre de pares amb estudis superiors (gràfic 22) és positiva, però no suficient, ja que el percentatge de població de 25-34 anys amb estudis superiors, comparat amb el de 25-64 anys, ha augmentat un 2,8%, però continua sent el percentatge el més baix de l'Estat i la diferència amb la mitjana estatal és d'un 13,5%.

GRÀFIC 21: NIVELL D'ESTUDIS DE LA POBLACIÓ ADULTA (25-64 ANYS) PER COMUNITAT AUTÒNOMA. ANY 2009

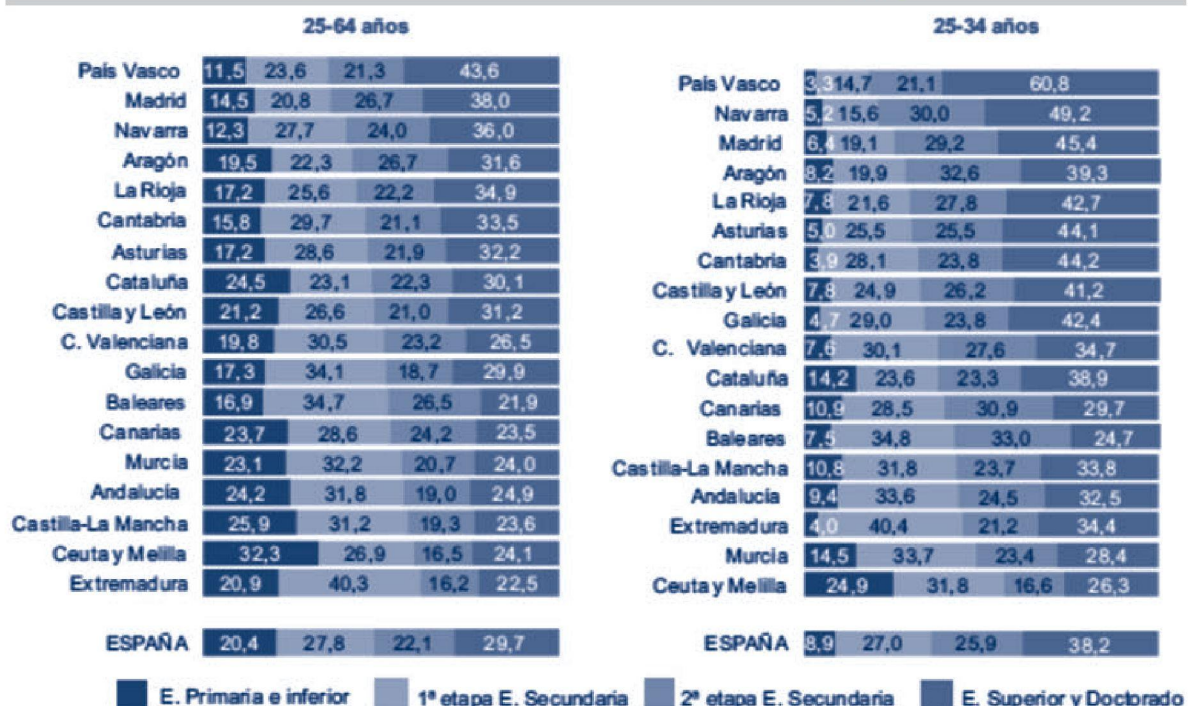
■ Ed. Primària e inferior ■ 1ª etapa Ed. Secundària ■ 2ª etapa Ed. Secundària
 ■ Ed. Superior i Doctorat ■ Ed. Primària i primera etapa E. Secundària

Al quadre 3, es pot observar la forta correlació que hi ha, a les Illes Balears, entre el nivell d'estudis dels pares i els resultats de les avaluacions de diagnòstic. En totes les competències avaluades, hi ha una diferència superior a un 25%, en el percentatge d'alumnes que consoliden la competència, entre alumnat de pares amb estudis d'educació primària o inferiors i de pares amb estudis superiors.

Cal destacar, especialment, la forta correlació que hi ha entre el nivell d'estudis dels pares i la competència en comunicació lingüística en llengua anglesa. A 4t d'EP, hi ha una diferència d'un 48,8% entre els alumnes fills de pares amb estudis primaris o inferiors i els de pares amb estudis superiors. A 2n d'ESO, la diferència és d'un 42,9%. Vegeu, també, els gràfics 22 i 23, sobre les proves de diagnòstic de les Illes Balears.

Destaca, també, que les diferències entre 4t d'EP i 2n d'ESO augmenten en les competències en comunicació lingüística en llengua catalana i castellana i minven en la competència en comunicació lingüística en llengua anglesa i matemàtiques.

GRÀFIC 22. NIVELL D'ESTUDIS DE LA POBLACIÓ ADULTA, PER COMUNITATS AUTÒNOMES. ANY 2009

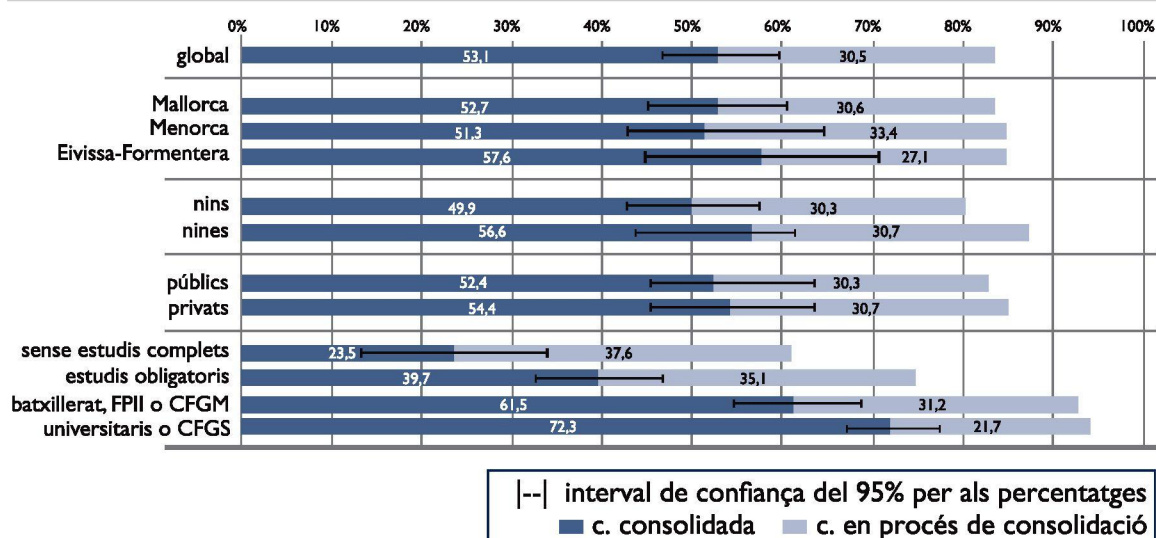

QUADRE 3. PERCENTATGE D'ALUMNAT AMB COMPETÈNCIA CONSOLIDADA, PER ESTUDIS DELS PARES. AVALUACIÓ DE DIAGNÒSTIC 2009-2010 I 2010-2011. ILLES BALEARS

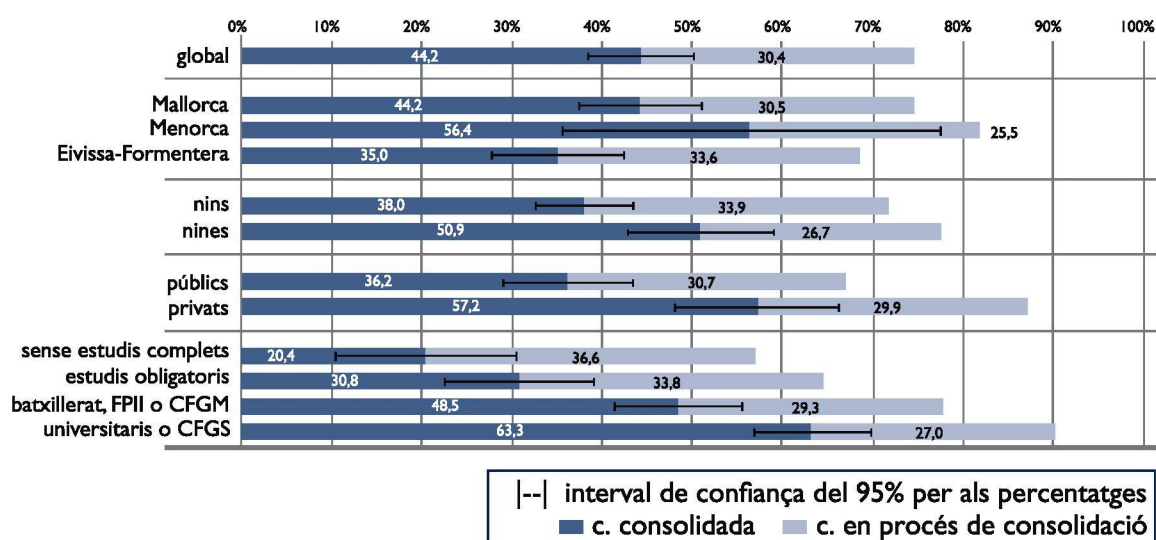
Competències	4t EP				2n ESO			
	EP	ESO	Batx.	Sup.	EP	ESO	Batx.	Sup.
C. C. L. Ll. anglesa	23,5	39,7	61,5	72,3	20,4	30,8	48,5	63,3
C. C. L. Ll. castellana	46,3	50,7	68,7	75,7	44,7	61,8	72,3	79,0
C. C. L. Ll. catalana	40,0	52,4	71,4	72,9	40,6	64,0	69,8	79,4
C. matemàtica	28,7	33,7	46,4	61,4	28,9	33,0	42,7	54,0
C. C. i l. món físic	21,6	29,9	43,6	56,8	20,9	27,4	42,4	57,1

Si es tenen en compte les dades proporcionades en aquest apartat sobre el nivell d'estudis superiors dels pares, la seva evolució i la forta correlació amb els resultats, queda palesa la necessitat de canviar la situació actual de la societat balear, caracteritzada pel fracàs escolar i l'abandonament prematur del sistema escolar i, per tant, per un percentatge baix de persones amb estudis superiors. Si no s'augmenta el nivell d'estudis de la població en general, difícilment es podran arribar a millorar els resultats.

GRÀFIC 23: PERCENTATGE D'ALUMNAT DE 4T D'EP AMB LA COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA EN LLENGUA ANGLESA CONSOLIDADA I EN PROCÉS DE CONSOLIDACIÓ, SEGONS DIFERENTS VARIABLES DE DESAGREGACIÓ

GRÀFIC 24: PERCENTATGE D'ALUMNAT DE 2T D'ESO AMB LA COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA EN LLENGUA ANGLESA CONSOLIDADA I EN PROCÉS DE CONSOLIDACIÓ, SEGONS DIFERENTS VARIABLES DE DESAGREGACIÓ

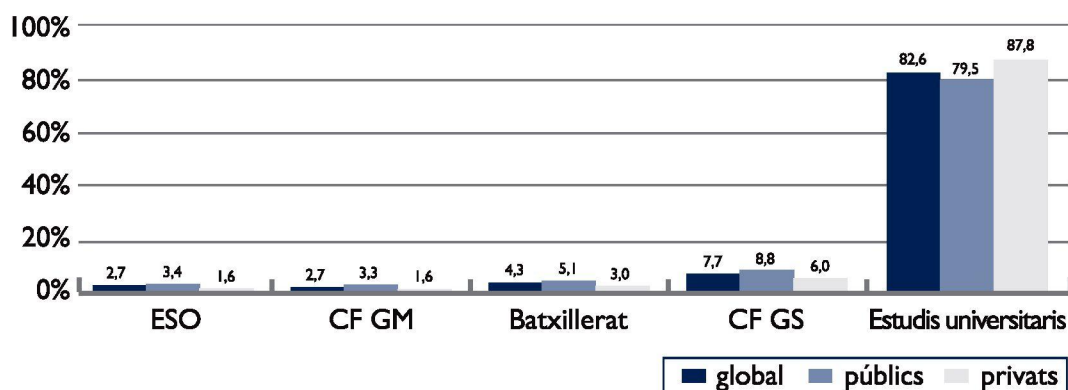
4.2.2. Expectatives d'estudis

Les expectatives dels estudis de l'alumnat i dels pares és una altra variable que, per la correlació forta que té amb els resultats, s'ha integrat com a component de l'ISEC de les Illes Balears. La manca d'expectatives provoca l'abandonament prematur del sistema escolar. Tal com afirma l'informe de

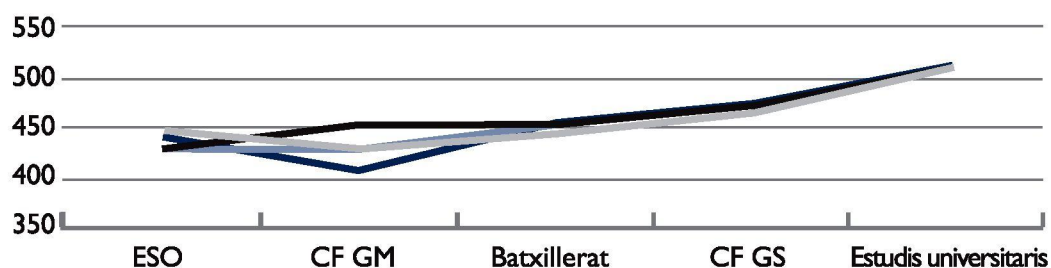
l'IVIE esmentat, se suposa que d'alguna manera els alumnes que viuen en àrees turístiques com les Balears, les Canàries, Múrcia i Andalusia acaben interioritzant que, per treballar, no és gaire important formar-se molt. L'informe també assegura que els alumnes fills de persones amb nivell d'estudis superiors, però que ocupen llocs de treball inferiors a la seva qualificació, perceben que els estudis no són importants per treballar.

De les dades que aporten les avaluacions de diagnòstic, destaca que, a 4t d'EP (gràfic 25), les expectatives dels pares respecte que els fills cursin estudis superiors són del 82,6% i, a 2n d'ESO (gràfic 27), del 70%. És significatiu que les expectatives entre els pares de l'alumnat de 4t d'EP i de 2n d'ESO minvin un 12,6%. En ambdós casos, els pares i els alumnes dels centres privats tenen les expectatives més altes, amb una diferència del 8,3% a 4t d'EP i del 12,0% a 2n d'ESO. En ambdós cursos hi ha, igualment, correlació entre les expectatives i els resultats de les proves (gràfics 26 i 28).

GRÀFIC 25: DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT SEGONS LES EXPECTATIVES ACADÈMIQUES DE SEGUIR ESTUDIS, PER TITULARITAT. AD, CURS 2010-2011 I. 4T D'EP

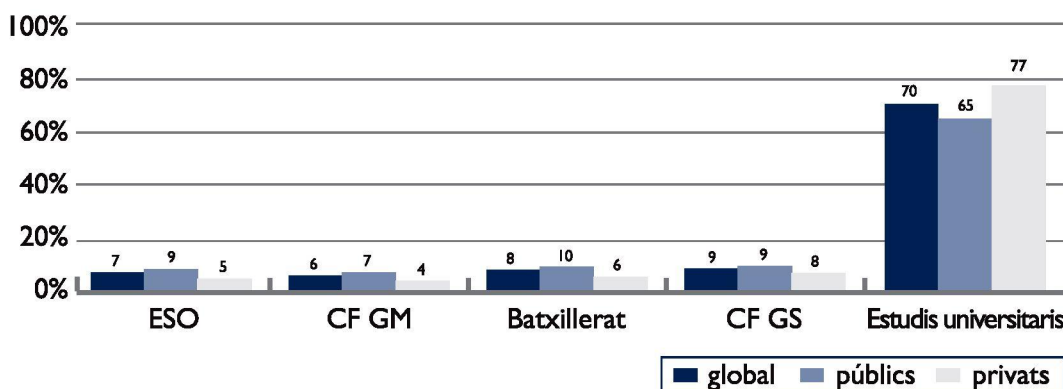

GRÀFIC 26. RELACIÓ ENTRE LES EXPECTATIVES D'ESTUDIS I ELS RESULTATS DELS ALUMNES. AD, CURS 2010-2011 I. 4T D'EP PER CADA UNA DE LES COMPETÈNCIES AVALUADES

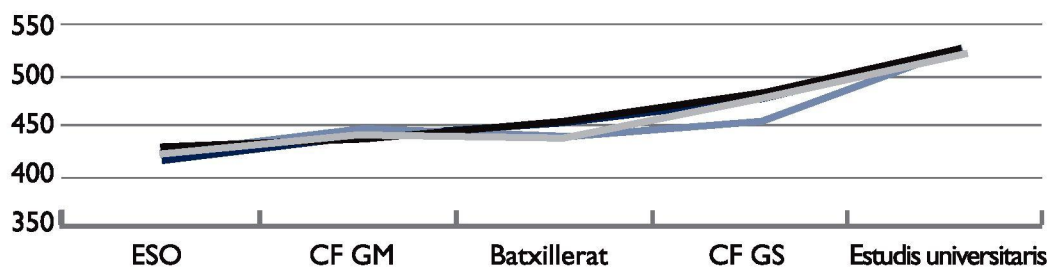

A les Avaluacions Generals de Diagnòstic, l'anàlisi no varia substancialment (gràfic 29). S'evidencia la correlació entre expectatives i resultats.

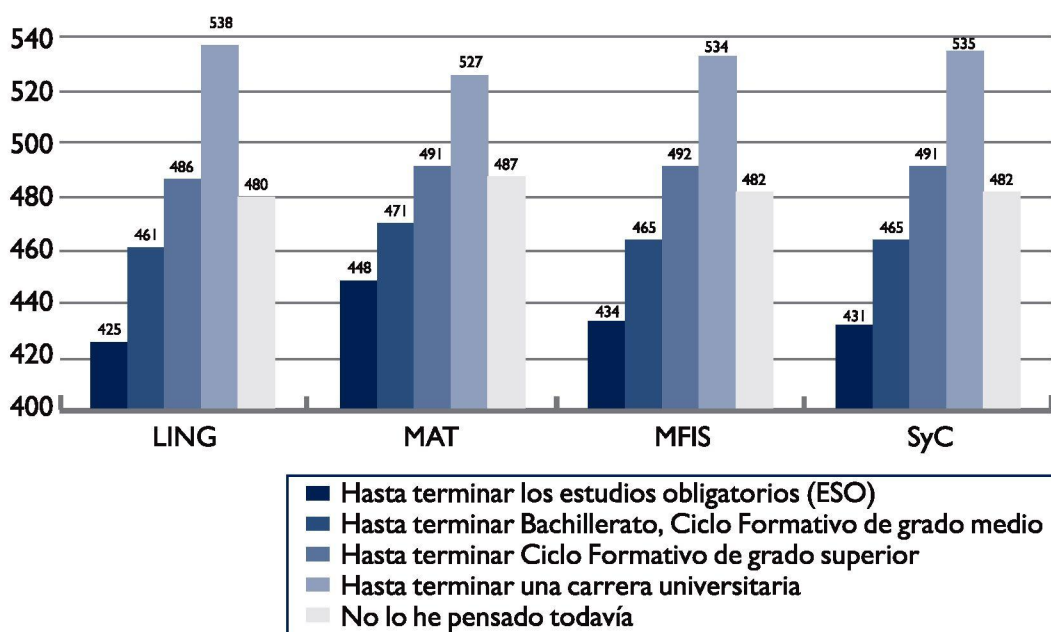
GRÀFIC 27: DISTRIBUCIÓ DE L'ALUMNAT SEGONS LES EXPECTATIVES ACADÈMIQUES DE SEGUIR ESTUDIS, PER TITULARITAT. AD, CURS 2009-2010. 2N D'ESO

GRÀFIC 28. RELACIÓ ENTRE LES EXPECTATIVES D'ESTUDIS I ELS RESULTATS DELS ALUMNES. CURS 2009-2010. 2N D'ESO PER CADA UNA DE LES COMPETÈNCIES AVALUADES

GRÀFIC 29: RENDIMENT DE FUNCIÓ DE LES EXPECTATIVES DE L'ALUMNAT. 2N D'ESO, AGD 2010

5. SÍNTESI

Les anàlisis dutes a terme permeten definir les característiques del sistema educatiu de les Illes Balears. En quasi tots els casos, s'ha posat en relació la correspondència entre l'escala de les comunitats autònomes, segons diferents indicadors i variables o factors de context, i l'escala de resultats de les comunitats autònomes obtinguda a les AGD. S'ha destacat quan hi havia correspondència entre les dues escales, sobretot a les Illes Balears, i quan no n'hi havia. Tot recordant que les Illes Balears ocupen un lloc intermedi/baix en l'escala de resultats, es pot arribar a les conclusions següents:

Indicadors del sistema educatiu

- Abandonament escolar molt elevat. El que ho és més de totes les comunitats autònomes
- Taxa bruta d'alumnat que acaba l'ESO molt baixa. És la més baixa de totes les comunitats autònomes
- Percentatge elevat de d'alumnat que repeteix a l'educació primària. És el més elevat de totes les comunitats autònomes, solament igualat per Aragó. A l'ESO, entra en la mitjana de les comunitats autònomes. Els nins repeteixen més que les nines
- El nombre mitjà d'alumnes per professor ocupa un lloc intermedi en l'escala de comunitats autònomes. D'acord amb el nombre d'alumnes per professor, correspondrien uns resultats més elevats
- La despesa per alumne és elevada. Ocupa un lloc intermedi en l'escala de comunitats autònomes, cosa que no es correspon amb els resultats
- El percentatge d'alumnat estranger és elevat. A l'ESO, és el que ho és més de totes les comunitats autònomes. La correlació amb els resultats no és clara: hi ha comunitats amb resultats molt més elevats i un percentatge semblant d'alumnat estranger
- El percentatge de despesa pública en educació en relació amb el PIB és baix: solament té un percentatge més baix la comunitat de Madrid, que, en canvi, obté resultats elevats
- La ràtio d'alumnes per grup és intermèdia/baixa i té correspondència amb l'escala de resultats

ISEC i variables que l'integren

- L'ISEC és elevat i no hi ha la correspondència esperada amb l'escala de resultats
- De la variable de l'ISEC (el nivell d'estudis dels pares), destaca el baix nombre de pares amb estudis superiors i la gran correlació de la variable amb els resultats de totes les competències i, en especial, amb la competència en comunicació lingüística en llengua anglesa
- Les expectatives d'estudis dels pares i dels alumnes són elevades, però disminueixen quan es demana a l'alumnat de 2n d'ESO. Respecte dels resultats, la correlació és forta.

6. CONCLUSIONS

Pel que s'ha exposat, sembla que el que diferencia les Balears d'altres comunitats autònomes és la no correspondència entre un seguit d'indicadors i de variables, teòricament favorables, i els resultats que s'obtenen. Aquesta no correspondència s'hauria de cercar en el pes de les variables relacionades amb el

context social i familiar no incloses en l'ISEC, ja que és elevat i els resultats educatius, en canvi, són més baixos del que s'espera amb aquest índex. Les variables socioeconòmiques i culturals relacionades amb la valoració social de la formació, a més de la incorporació al mercat laboral i les seves característiques, condicionen d'una manera significativa el funcionament del sistema educatiu i, conseqüentment, els resultats de les avaluacions, tant les internacionals, com les estatals i les autonòmiques.

Les variables relacionades amb les característiques del centre docent (titularitat, clima, metodologia...), de l'entorn educatiu (sexe, repetidors, lloc de naixement, titularitat...), de l'entorn familiar i amb les actituds de l'alumnat (davant l'estudi, les matèries...) tot i tenir, en alguns casos, influència sobre els resultats i, per aquest motiu, cal intentar millorar-les, pel que s'ha exposat i per les anàlisis dutes a terme en les avaluacions internacionals, estatals i a les Illes Balears, no són les que diferencien les Balears de la resta de comunitats autònomes.

El context socioeconòmic i cultural de les Illes Balears, caracteritzat per les facilitats per accedir al primer treball, la poca exigència de qualificació i titulació, el nivell cultural baix de les famílies, i una economia de serveis que no demanda formació creen un cercle viciós: societat amb un perfil cultural baix, que transmet la sensació de la poca importància que tenen els estudis i la formació, i que acabarà generant pares i mares amb formació baixa. Aquesta situació repercutirà negativament en els resultats acadèmics dels fills —fracàs, abandonament prematur i baixes taxes de graduació—, la qual cosa provocarà que la situació es repeteixi d'una manera indefinida.

Per les dades aportades, les anàlisis fetes, les conclusions a les quals s'arriben i les solucions que s'hi entreveuen, la responsabilitat és compartida: no cal esmentar tots els agents socials i educatius, ja que hi han de ser tots. Els resultats educatius milloraran no gràcies a intervencions puntuals i parcials, sinó a partir d'un canvi de valors transmès per tota la societat.

Llista de gràfics i taules

- Taula 1. Resultats de les proves d'Avaluació General de Diagnòstic (AGD) de 4t d'EP i de 2n d'ESO. Elaboració pròpia, a partir de les dades recollides a: Instituto de Evaluación (2010). *Evaluación general de diagnóstico 2009*. Madrid; i, Instituto de Evaluación (2011). *Evaluación general de diagnóstico 2010*. Madrid.
- Taula 2. Alumnes per grup a EP i ESO. Curs 2010-2011. Elaboració pròpia, a partir de les dades recollides dels Indicadors del Sistema Educatiu. ISEIB 2011.
- Taula 3. Percentatge d'alumnat amb competència consolidada, per estudis dels pares. AD 2009-2010 i 2010-2011. Elaboració pròpia, a partir de les dades recollides de les *Avaluacions de diagnòstic de les Illes Balears, 2009-2010 i 2010-2011*.
- Gràfic 1. Abandonament escolar, per comunitats autònomes. Any 2010. IAQSE, ISEIB, pàg. 110.
- Gràfic 2. Taxes netes d'escolarització als 16 anys, per comunitats autònomes. Curs 2009-2010. IAQSE, ISEIB, pàg. 23.
- Gràfic 3. Taxes netes d'escolarització dels 16 al 18 anys a les Illes Balears. Curs 2010-2011. IAQSE, ISEIB, pàg. 22.
- Gràfic 4. ISEIB (2011). Esperança de vida escolar als 6 anys, per comunitats autònomes. Curs 2009-2010, pàg. 17.

- Gràfic 5. Taxa bruta de població que acaba l'ESO, per comunitats autònomes. Curs 2008-2009. IAQSE, ISEIB, pàg. 112.
- Gràfic 6. Comparació del percentatge d'alumnat repetidor a l'EP i a l'ESO Estat-Illes Balears. Curs 2009-2010. IAQSE, ISEIB, pàg. 108.
- Gràfic 7. Variació del percentatge d'alumnat repetidor en l'EP i l'ESO, per comunitats autònomes. Cursos 2003-2004 i 2008-2009. INEE, Sistema Estatal de Indicadores (2011), pàg. 105.
- Gràfic 8. Percentatge d'alumnat repetidor a l'EP i l'ESO, per sexe. Illes Balears. Curs 2010-2011. IAQSE, ISEIB, pàg. 107.
- Gràfic 9. Evolució del percentatge d'alumnat repetidor a l'EP i l'ESO a les Illes Balears. Cursos de 2006-2007 a 2010-2011. IAQSE, ISEIB, pàg. 107.
- Gràfic 10. Nombre mitjà d'alumnes per professor en ensenyaments no universitaris, per comunitats autònomes. Curs 2010-2011. IAQSE, ISEIB, pàg. 40.
- Gràfic 11. Despesa pública per alumne, per comunitat autònoma. Any 2009. IAQSE, ISEIB, pàg. 48.
- Gràfic 12. Despesa pública per alumne escolaritzat en centres públics, per comunitats autònomes. Any 2009. IAQSE, ISEIB, pàg. 48.
- Gràfic 13. Percentatge d'alumnat estranger escolaritzat als centres públics en els ensenyaments de règim general, per comunitats autònomes. Curs 2010-2011. IAQSE, ISEIB, pàg. 35.
- Gràfic 14. Població espanyola i població estrangera, per comunitats autònomes (2010). INEE, AGD 2010, pàg. 48.
- Gràfic 15. Percentatge d'alumnat estranger a l'ESO. Curs 2008-2009. AGD 2010, pàg. 57.
- Gràfic 16. Percentatge d'alumnat estranger en cada etapa educativa. Illes Balears. Curs 2010-2011. IAQSE, ISEIB, pàg. 32.
- Gràfic 17. PIB per habitant, per comunitats autònomes. Espanya, índex 100. Any 2009 (avanç). AGD 2010, pàg. 49.
- Gràfic 18. Percentatge de despesa de les conselleries d'Educació respecte del PIB, per comunitats autònomes. Any 2009. IAQSE, ISEIB, pàg. 42.
- Gràfic 19. Valors mitjans de l'Índex Econòmic, Social i Cultural (IESC). INEE, AGD 2010, pàg. 106.
- Gràfic 20. Puntuacions mitjanes de les comunitats autònomes espanyoles, a PISA 2009, descomptant l'ESCS. «Programa para la Evaluación Internacional de los Alumnos. Informe español», pàg. 93.
- Gràfic 21. Nivell d'estudis de la població adulta (25-64 anys), per comunitat autònoma. Any 2009. INEE, AGD 2010, pàg. 52.
- Gràfic 22. Nivell d'estudis de la població adulta, per comunitats autònomes. Any 2009. INEE, Sistema Estatal de Indicadores. Edició 2011, pàg. 117.
- Gràfic 23. Percentatge d'alumnat de 4t d'EP amb la competència en comunicació lingüística en llengua anglesa consolidada i en procés de consolidació, segons diferents variables de desagregació. IAQSE. «Informe executiu de 4t d'EP, curs 2010-2011», pàg. 35.
- Gràfic 24. Percentatge d'alumnat de 2n d'ESO amb la competència en comunicació lingüística en llengua anglesa consolidada i en procés de consolidació, segons diferents variables de desagregació. IAQSE. «Informe executiu de 2n d'ESO, curs 2009-2010», pàg. 33.
- Gràfic 25. Distribució de l'alumnat, segons les expectatives acadèmiques de seguir estudis, per titularitat. AD, curs 2010-2011. 4t d'EP. IAQSE. «Informe executiu de 4t d'EP, curs 2010-2011», pàg. 95.
- Gràfic 26. Relació entre les expectatives d'estudis i els resultats dels alumnes. AD, curs 2010-2011. 4t d'EP. IAQSE. «Informe executiu de 4t d'EP, curs 2010-2011», pàg. 95.

- Gràfic 27. Distribució de l'alumnat, segons les expectatives acadèmiques de seguir estudis, per titularitat. AD, curs 2009-2010. 2n d'ESO. IAQSE. «Informe executiu de 2n d'ESO, curs 2009-2010», pàg 82.
- Gràfic 28. Relació entre les expectatives d'estudis i els resultats dels alumnes. Curs 2009-2010. 2n d'ESO. IAQSE. «Informe executiu de 2n d'ESO, curs 2009-2010», pàg. 83.
- Gràfic 29. Rendiment en funció de les expectatives de l'alumnat. 2n d'ESO. INEE.AGD 2010, pàg 148.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Bauzà A.; Borràs, J. F.; Cañellas. B. (2011). *Avaluació de Diagnòstic 2009-2010: Illes Balears. 2n ESO. Informe executiu*. Palma: Conselleria d'Educació i Cultura.

Indicadors del Sistema Educatiu de les Illes Balears. ISEIB 2010. Palma: Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats.

Borràs, J. F.; Cañellas. B.; Portas, H. (2012). *Avaluació de Diagnòstic 2010-2011: Illes Balears. 4t EP. Informe executiu*. Palma: Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats.

(et. al.) (2012). *Indicadors del Sistema Educatiu de les Illes Balears. ISEIB 2011*. Palma: Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats.

Evaluación general de diagnóstico 2009. (2010). Educación Primaria Cuarto curso. Informe de resultados. Madrid: Ministeri d'Educació, Institut d'Avaluació.

Evaluación general de diagnóstico 2010. (2011). Educación Secundaria Obligatoria. Segundo curso. Informe de resultados. Madrid: Ministeri d'Educació, Institut d'Avaluació.

Sistema estatal de indicadores de la educación. Edición 2010. (2010). Madrid: Ministeri d'Educació, Institut d'Avaluació.

Sistema estatal de indicadores de la educación. Edición 2011. (2011). Madrid: Ministeri d'Educació, Institut d'Avaluació.

PISA-ERA 2009. Programa para la Evaluación. OCDE. Informe español (2011). Madrid: Ministeri d'Educació, Institut d'Avaluació.